

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

AKIN / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 58026/12)

KARAR

Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası • Bir polis memuru hakkında açılan ve zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşürülen bir ceza davasıyla ilgili olarak altı aylık süre kuralı bakımından başvuranın özenli davranma yükümlülüğünün kapsamı

Sözleşme'nin 3. maddesi (esas ve usul yönünden) • Bir polis memuru tarafından bir yakalama sırasında uygulanan kötü muameleler hakkında yeterli ivedilik ve makul bir özenle yürütülen etkin bir soruşturmanın bulunmaması • Polis memurunun Ağır Ceza Mahkemesi tarafından beş ay hapis cezasına mahkûm edilmesi • Yargıtay tarafından olayların zamanaşımına uğradığı tespitinde bulunulması sonucunda ceza davasının düşürülmesi • Zamanaşımı yoluyla geçersiz kılınamayan dava veya mahkûmiyet kararı

STRAZBURG

17 Kasım 2020

Kesinleşme Tarihi

17 Şubat 2021

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

Akın/Türkiye davasında,

Başkan

Jon Fridrik Kjølbros,

Hâkimler

Marko Bošnjak,

Aleš Pejchal,

Valeriu Grițco,

Carlo Ranzoni,

Pauliine Koskelo,

Saadet Yüksel,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 13 Ekim 2020 tarihinde Daire olarak toplanarak,

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Necmettin Akın'ın ("başvuran") 20 Temmuz 2012 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu yukarıda belirtilen başvuruyu (no. 58026/12),

Başvuranın maruz kaldığı kötü muameleye ilişkin şikâyetin Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesi yönündeki kararı,

Tarafların sundukları görüşleri dikkate alarak, bu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, kimlik kontrolü yapan polis memurları tarafından başvurana kötü muamelede bulunulmasıyla ilgilidir.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuran, 1978 doğumlu olup, Antalya’da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde Avukat B. Kurt tarafından temsil edilmiştir.

3. Davalı Hükümet kendi yetkilisi tarafından temsil edilmiştir.

4. İstanbul Amerikan Konsolosluğu civarında devriye görevinde olan iki polis memuru, 8 Haziran 2003 tarihinde saat sabah 4.00’a doğru, başvurunu durdurmuşlardır. Sarhoş durumda olan başvuran, kimlik kontrolü yapmak isteyen polis memurlarına küfür etmiştir. Polis memurları takviye kuvvet çağırılmışlardır ve ardından tartışma çıkmıştır. Başvuran, yakalanmış ve derhal Taksim Devlet Hastanesine götürülmüştür.

5. Saat 4.59’da düzenlenen tıbbi rapora göre, başvuranın iki dirseğinde sıyrıklar bulunduğu, sol göz üstünde bir ödem ve boynunda ve yüzünde küçük sıyrıklar olduğu tespit edilmiştir.

6. Olaylara karışan N.D. isimli polis memuru için de bir tıbbi rapor düzenlenmiştir. Bu raporda ilgilinin iki kolunda 3 x 2 cm çapında iki ekimoz tespit edilmiştir.

7. Başvuranın ve bir görgü tanığının ifadeleri alınmıştır.

8. Başvuran, aynı gün 8 Haziran 2003 tarihinde 14.40’ta hakkında bir tıbbi rapor daha düzenlenmesinin ardından serbest bırakılmıştır. Bu raporda, ilgilinin sol gözünün çevresinde ödem, sağ yanağında bir kızarıklık ve sıyrık ve iki kolunda sıyrıklar bulunduğu tespit edilmiştir.

9. Başvuran, aynı gün kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürerek, suç duyurusunda bulunmuştur. Savcı, Adli Tıp Kurumundan başvuranın derhal muayene etmesini talep etmiştir. Bu bağlamda düzenlenen 8 Haziran 2003 tarihli raporda, başvuranın sağ göz çevresinde bir ekimoz ve hematoma, sol göz çevresinde bir ekimoz bulunduğu, çenesinde 2 cm uzunluğunda yüzeysel bir kesik, sol bileğinin iç kısmında 2 cm uzunluğunda bir kabuk ve dirseklerinde hafif bir aşınma olduğu belirtilmiştir.

I. BİRİNCİ DAVA

10. Cumhuriyet savcısı, Emniyet Müdürlüğü ile yaptığı yazışmaların ve ilgili polis memurlarını sorgulamasının ardından, 12 Mart 2004 tarihinde, altı polis memuru hakkında kısmen kovuşturmaya yer olmadığına kararı vermiştir.

11. Cumhuriyet savcısı, 11 Mayıs 2004 tarihinde, Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, iki polis memuru hakkında kötü muamelede bulundukları gerekçesiyle iddianame düzenlemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, ilk polis memurunun, o sırada başka bir daireye tayin edilmiş olması sebebiyle, ifadesini istinabe yoluyla almıştır. Emniyet Müdürlüğü ile yapılan yazışmalar, başka bir soruşturma kapsamında ikinci polisin kamu görevinden ihraç edildiğinin tespit edilmesine imkân vermiştir. İlgiliye 2006 yılına kadar ulaşılammıştır.

12. Başvuran, 22 Aralık 2004 tarihli duruşmada, arkadaşı Turgut'un olaylara tanık olduğunu ve mahkeme huzuruna çıkmak istediğini belirtmiştir. Bu tanığın mahkeme huzuruna çıkması için 22 Şubat 2005 tarihli bir sonraki duruşmaya kadar süre verilmiştir. Başvuran, 13 Nisan 2005 tarihli duruşmada, tanığının duruşmaya gelmediğini ve adresini ibraz etmek için araştırma yapmaya hazır olduğunu beyan etmiştir.

13. Ağır Ceza Mahkemesi, 22 Şubat 2005 ve 18 Ekim 2005 tarihlerinde, ek tıbbi görüşlerin alınması için başka incelemelerin de yapılmasını talep etmiştir. Bunun zerine, Adli Tıp Kurumu, 11 Mayıs ve 26 Ekim 2005 tarihli raporları düzenlemiştir. Bu raporlarda, yukarıda belirtilen yaralanmalar ve ayrıca eskiden meydana gelmiş bir burun kırığı tespit edilmiş ve sonuç olarak söz konusu yaralanmaların on beş gün iş göremezlik raporu verilmesine sebep olacak nitelikte olduğu belirtilmiştir.

14. Bu arada, 10 Ağıustos 2005 tarihli duruşmada, başvuranın müdahil taraf olarak davaya katılma talebi, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Başvuranın avukatı, aynı duruşmada 11 Mayıs 2005 tarihli tıbbi

görüşü incelemek ve tanık gösterdikleri kişinin tam olarak ismini ve adresini bulmak için süre talep etmiştir. Başvuranın avukatına, 18 Ekim 2005 tarihinde gerçekleşen bir sonraki duruşmaya kadar süre verilmiştir. Başvuran, 2006 yılında, bu süre zarfında bulunan ikinci polis memurunun kendisine vuran kişi olmadığını belirtmiştir.

15. Başvuran, 7 Haziran 2007 tarihli duruşmaya katılmadığı için ilgili polis memurların kimlik tespiti yapılamamıştır. Ağır Ceza Mahkemesi, Emniyet Müdürlüğünden, başvuranın bir sonraki duruşmaya katılmasının sağlanmasını talep etmiş, ancak başvuranın ikamet adresini terk etmiş olması sebebiyle, bu mümkün olmamıştır. 15 Kasım 2007 tarihinde gerçekleştirilen duruşmaya başvuran veya avukatı katılmamıştır. Dava dosyasında daha sonra yapılan duruşmaların tarihleri yer almamaktadır.

16. Ağır Ceza Mahkemesi, 25 Mart 2009 tarihli bir kararla, eski Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, polis memuru N.D.'nin, görevini kötüye kullanarak başvuranı darp ettiği ve yaraladığı gerekçesiyle, geçici olarak kamu görevinden uzaklaştırma cezası ile birlikte altı ay, yirmi gün hapis cezasına mahkûm edilmesine karar vermiştir. Cezaya mahkûm edilen polis memuru, temyiz başvurusunda bulunmuştur.

17. Yargıtay, 7 Temmuz 2011 tarihinde, davanın zamanaşımına uğradığı tespitinde bulunarak, ceza davasının düşürülmesine karar vermiştir. Bu karar, 22 Ağustos 2011 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesinin Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından kaydedilmiştir.

II. İKİNCİ DAVA

18. Ağır Ceza Mahkemesi, 2008 yılında polis memuru E.S. ile ilgili yeni unsurların bulunması sebebiyle, savcılığı, ilgili hakkında soruşturma başlatmaya davet etmiştir.

19. Cumhuriyet savcısı, 22 Haziran 2009 tarihinde, Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, kötü muamelede bulunduğu

gerekçesiyle bu polis memuru hakkında bir iddianame düzenlemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, 11 Aralık 2009 tarihinde, eski Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, polis memuru E.S.nin, görevini kötüye kullanarak başvurunu darp ettiği ve yaraladığı gerekçesiyle, geçici olarak kamu görevinden uzaklaştırma cezası ile birlikte beş ay hapis cezasına mahkûm edilmesine karar vermiştir. Polis memuru, temyiz başvurusunda bulunmuştur.

20. Yargıtay, 21 Mart 2012 tarihinde, eski Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin 4. fıkrası ve 104. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, ihtilaf konusu fiillerin işlendiği tarihten itibaren yedi yıl, altı aydan daha uzun süre geçtiği sonucuna vararak, ceza davasının zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşürülmesine karar vermiştir. Bu karar, 4 Haziran 2012 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesinin Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından kaydedilmiştir.

21. Yukarıda belirtilen iki davada da, kimlik tespiti oturumları düzenlenmiş ve tanık ifadeleri alınmıştır. Başvuran ve avukatı, birçok duruşmaya katılmamışlardır. Başvuranın, hakkında düzenlenen tıbbi raporların yetersiz olduğunu iddia etmesi ve bu durumun, Adli Tıp Kurumundan ek görüş alınmasını gerektirmiş olması sebebiyle, bazı duruşmalar ertelenmiştir. Başvuranın, kimliği belirlenemeyen Turgut isimli tanığıyla iletişim kuramadığını açıklaması sebebiyle de, bazı duruşmalar ertelenmiştir.

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE

22. Eski Türk Ceza Kanunu'nun (765 sayılı Kanun) somut olayla ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 102:

“Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku amme davası:

(...)

AKIN / TÜRKİYE KARARI

3. Beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahut hidematı ammeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim cürümlerde on sene sonra,

4. Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahut sürgün veya hidematı ammeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene sonra (...) ortadan kalkar. ”

Madde 104:

“Hukuku amme davasının müruru zamanı, mahkûmiyet hükmü yakalama, tevkif, celb veya ihzar müzekkereleri, adli makamlar huzurunda maznunun sorguya çekilmesi (...) veya C. müddeiumumisi tarafından mahkemeye yazılan iddianame ile kesilir.

Bu halde müruru zaman, kesilme gününden itibaren yeniden işlemeye başlar. Eğer müruru zamanı kesen muameleler müteaddit ise müruru zaman bunların en sonuncusundan itibaren tekrar işlemeye başlar. Ancak bu sebepler müruru zaman müddetini 102 nci maddede ayrı ayrı muayyen olan müddetlerin yarısının ilavesiyle baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz. ”

Madde 117:

“Gerek dava ve gerek ceza müruru zamanı resen tatbik olunur ve bundan ne maznun ve ne de mahkûm vazgeçemezler. ”

Madde 243:

“Bir kimseye cürümlerini söyletmek, mağdurun, şahsi davacının, davaya katılan kimsenin veya bir tanığın olayları bildirmesini engellemek, şikâyet veya ihbarda bulunmasını önlemek için yahut şikâyet veya ihbarda bulunması veya tanıklık etmesi sebebiyle veya diğer herhangi bir sebeple işkence eden veya zalimane veya gayriinsani veya haysiyet kırıcı muamelelere başvuran memur veya diğer kamu görevlilerine sekiz yıla kadar ağır hapis ve sürekli veya geçici olarak kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezası verilir ”

Madde 245:

“Kuvvei cebriye imaline memur olanlar ve bilumum zabıta ve ihzar memurları memuriyetlerini icrada ve mafevkinde bulunan amirinin emrini infazda kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalde başka surette bir kimse hakkında suimuamele veya

cismen eza verecek hale cüret eder yahut o kimseyi darp ve cerheylerse üç aydan beş seneye kadar hapis ve muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezaları ile cezalandırılır.

(...)”

23. Türk hukuku, Yargıtay tarafından verilen ve davanın zamanaşımına uğradığı tespit edilen kararların tebligatını öngörmemektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

24. Başvuran, yakalanması sırasında darp edildiğini ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, olayların zamanaşımına uğramasının, yetkililerin öncelikle ilgili polis memurlarının kimliklerini tespit etme, savcılığa çağırma ve ardından söz konusu soruşturmayı yürütme konusundaki ihmalinden kaynaklandığını ileri sürerek, bu bağlamda yürütülen soruşturmayı etkisiz olarak nitelendirmektedir. Başvuran, Sözleşme’nin 3, 6 ve 13. maddelerini ileri sürmektedir.

25. Hükümet, başvuranın iddiasına karşı çıkmaktadır.

26. Mahkeme, bir şikâyetin, olgusal iddialar ve hukuki argümanlar olmak üzere iki unsur içerdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, *jura novit curia* (hâkim hukuku kendiliğinden uygular) ilkesi uyarınca, Sözleşme ve Protokolleri gereğince başvuranlar tarafından ileri sürülen hukuki gerekçelerle sınırlı olmadığını ve bir şikâyeti, başvuranlar tarafından ileri sürülenler dışındaki Sözleşme maddeleri ya da hükümleri kapsamında inceleyerek, bu şikâyete konu edilen olaylara ilişkin yapılacak hukuki nitelendirme hususunda karar verebilmektedir (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018). Somut olayda, Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin tamamının

Sözleşme'nin 3. maddesi açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatine varmaktadır. Söz konusu madde aşağıdaki şekildedir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

27. Hükümet başvurunun geç yapıldığı kanaatindedir. Ceza davasının zamanaşımına uğramasına ilişkin süre sınırlarının, kanunla öngörülmüş olması sebebiyle, bir avukat tarafından temsil edilen başvuranın, iç hukukta böyle bir zamanaşımı tespitinden çok önce Mahkemeye başvurmuş olması gerekirdi. Daha somut olarak, Hükümet, bu davada zamanaşımı süresinin en fazla yedi yıl, altı olması sebebiyle, bu sürenin, suçun işlendiği tarihten itibaren kolayca hesaplanabileceğini ve bu tarihten sonra herhangi bir adli işlem yapılamayacağını açık olduğunu, dolayısıyla başvuranın, 8 Aralık 2010 tarihinden itibaren altı ay içerisinde Mahkemeye başvurmuş olması gerektiğini açıklamaktadır.

28. Başvuran bu itiraz hakkında herhangi bir görüş bildirmemektedir.

1. Genel İlkeler

29. Mahkeme, *Mocanu ve diğerleri/Romanya* davasında ([BD], no. 10865/09 ve diğer 2 başvuru, §§ 262-269, AİHM 2014) verdiği kararda, Mahkemeye başvuruda dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin ilkelerin altını çizmiştir. Mahkeme daha önce ayrıca, bir yakının şüpheli ölümü ile ilgili soruşturmada olduğu gibi kötü muamele ile ilgili bir soruşturmada da, başvuranların soruşturmanın ilerleyişini ya da durağanlığını takip etmek için harekete geçmeleri ve etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğinin farkına vardıklarında veya varmaları gerektiğinde istenen çabuklukla başvuruda bulunmaları gerektiğini belirtmiştir.

30. Mahkeme, başvurulara düşen özen yükümlülüğünün, birbiriyle yakından ilişkili iki farklı yönü olduğunu belirtmiştir: bir taraftan, ilgililerin soruşturmanın ilerleyişi hakkında yerel makamlardan zamanında bilgi istemelidir -ki bu yükümlülük yetkili makamlara özenle başvuruda bulunma gerekliliğini de içermektedir, zira her türlü gecikme soruşturmanın etkinliğini tehlikeye atar-, diğer taraftan, başvuruların, soruşturmanın etkin olmadığını anladıkları veya anlamaları gerektiği anda gecikmeksizin Mahkemeye başvurmaları gerekmektedir.

31. Özen yükümlülüğünün ikinci yönüyle ilgili olarak, - yani başvuranın soruşturmanın etkin olmadığını anladığı veya anlaması gerektiği anda başvurana düşen Mahkemeye başvurma yükümlülüğü ile ilgili olarak -, Mahkeme, bu aşamanın geldiği anı bilmenin, mutlaka davanın koşullarına dayandığını ve kesin olarak belirlemenin zor olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, soruşturma açılmadığını, soruşturmanın durgun ilerlediğini veya etkinliğini kaybettiğini ya da gelecekte etkili bir soruşturma yürütülmesi için gerçekçi bir şansın hemen bulunmadığını dikkate aldıktan veya dikkate alması gerektiği andan sonra kendisine başvurmak için çok fazla bekleyen, ya da görünür bir sebep bulunmaksızın bekleyen başvuruların başvurularını gecikme sebebiyle reddettiğini hatırlatmıştır (*Hazar ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 62566/00 ve diğerleri, 10 Ocak 2002, *Bayram ve Yıldırım/Türkiye* (k.k.), no. 38587/97, AİHM 2002-III ve *Dennis ve diğerleri/Birleşik Krallık* (k.k.), no. 76573/01, 2 Temmuz 2002).

32. Mahkeme, diğer bir deyişle, kendisine bir soruşturmanın etkisizliği veya soruşturma yapılmaması ile ilgili bir şikâyet sunan kişilerin şikâyetlerini iletmede gereksiz şekilde gecikmemelerinin çok önemli olduğu kanaatine varmıştır. Soruşturma faaliyeti önemli gecikmelere ve kesintilere uğradığında, önemli sayılabilecek kadar uzun bir sürenin geçmesinin ardından, ilgililerin, etkin bir soruşturma yürütülmediğini veya yürütülmeyeceğini anlamaları gereken bir an bulunmaktadır. Bununla birlikte, Mahkeme, şikâyetler ve bilgi talepleri konusunda yetkililer ile

başvuranlar arasında gerçekten bir iletişimin kurulduğuna veya soruşturma önlemlerinin ilerlediğine dair gerçekçi bir gösterge veya olasılık bulunduğu sürece, başvuranların olası aşırı gecikmelerine ilişkin bir sorunun genellikle ortaya çıkmadığına hükmetmiştir (yukarıda anılan *Mocanu ve diğerleri*, §§ 262-269).

2. Somut Olayda Uygulama

33. Mahkeme daha önce, iç hukukta bir bildirimin öngörülmediği durumlarda, kararın kesin olarak verildiği, yani tarafların kararın içeriğinden gerçekten haberdar olabileceği tarihin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (*Papachelas/Yunanistan* [BD], no. 31423/96, § 30, 25 Mart 1999, *Yavuz ve diğerleri/Türkiye* (k.k.) no. 48064/99, 1 Şubat 2005).

34. Türk hukuku gereğince, Yargıtay tarafından zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşürülen ceza davaları, taraflara bildirilmemektedir (yukarıdaki 23. paragraf).

35. Mahkeme, somut olayda yukarıda belirtilen birinci davanın, Yargıtay tarafından verilen düşürülme kararı ile 7 Temmuz 2011 tarihinde sonlandığını, Ağır Ceza Mahkemesi Yazı İşleri Müdürlüğünde 22 Ağustos 2011 tarihinde kaydedildiğini tespit etmektedir.

36. İlk davayla ilgili olarak, 20 Temmuz 2012 tarihinde yapılan mevcut başvuru, sonuç olarak Mahkemeye olması gerekenden geç sunulmuştur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca başvurunun bu kısmının reddedilmesi gerekmektedir.

37. Mahkeme, yukarıda belirtilen ikinci davayla ilgili olarak Hükümet tarafından ileri sürülen itiraz açısından, güvenlik güçlerinden bir memurun Sözleşme'nin 3. Maddesine aykırı fiillerde bulunmakla suçlanması durumunda, davanın veya mahkûmiyet kararının zamanaşımı gerekçesiyle hükümsüz kılınamayacağına ve af, genel af veya cezanın infazının ertelenmesi gibi tedbirlerin uygulanmasına artık izin verilemeyeceğine dair yerleşik içtihatlarını dikkate almak zorundadır (*Nikolova ve*

Velitchkova/Bulgaristan, no. 7888/03, § 63, 20 Aralık 2007, *Kopylov/Rusya*, no. 3933/04, §§ 127-131, 142 ve 148, 29 Temmuz 2010, *Ciğerhun Öner/Türkiye* (no. 2), no. 2858/07, § 93, 23 Kasım 2010 ve *Aleksakhin/Ukrayna*, no. 31939/06, §§ 60-61, 19 Temmuz 2012; benzer bir bağlam için ayrıca bk. *Dağabakan ve Yıldırım/Türkiye*, no. 20562/07, §§ 64-65, 9 Nisan 2013, *Mehmet Fidan/Türkiye*, no. 64969/10, §§ 46-49, 16 Aralık 2014).

38. Ağır Ceza Mahkemesi, söz konusu ikinci davada, 11 Aralık 2009 tarihinde, ilgili polis memurunu kamu görevinden geçici olarak uzaklaştırma cezasıyla birlikte beş ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Polis memuru, temyiz başvurusunda bulunmuştur. Ceza davasında zamanaşımı süresi 9 Aralık 2010 tarihinde dolmuştur. Yargıtay, 21 Mart 2012 tarihinde eski Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin 4. fıkrası ve 104. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, zamanaşımı süresinin hangi tarihte dolduğunu belirtmeksizin, ceza davasının zamanaşımına uğradığını tespit etmiş ve davanın düşürülmesine karar vermiştir.

39. Hükümete göre, söz konusu kuralın kanunda açıkça belirtilmiş ve uygulanmasının kolay olması sebebiyle, başvuranın, bir avukat tarafından temsil edilmesine rağmen, özel bir özen göstermesi ve 9 Aralık 2010 tarihinden itibaren Yüksek Mahkemenin söz konusu mahkûmiyet kararını onamasını meşru olarak bekleyemeyeceğini bilmesi gerekirdi.

40. Bununla birlikte, Mahkemeye göre, böyle bir sonuç, Sözleşme'nin 3. Maddesi kapsamında Devletin pozitif yükümlülüklerinin, özellikle de etkin bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün istenen etkisini azaltmak anlamına gelmektedir. Nitekim bu yükümlülük, ceza davası zamanaşımına uğramadan önce yargılamayı sonlandırması gereken ulusal mahkemelere düşmektedir (bk. yukarıdaki 37. paragrafta yer alan atıflar). Mahkeme, özellikle Sözleşme'nin 2, 3 ve 4. maddelerine ilişkin usuli gerekliliklerin, esasen makamlara düşen, etkin bir soruşturma başlatma ve yürütme yükümlülüğünü içerdiğini vurgulamaktadır. Bu, gerçeklerin tespit

edilmesine yol açabilecek ve sorumluların tespit edilmesini ve - gerektiği takdirde - cezalandırılmasını mümkün kılacak bir soruşturma başlatmak ve yürütmek anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, yetkili makamların, usuli yükümlülüklerine uygun olarak, davanın kendi bilgilerine sunulduğu andan itibaren re'sen davranmaları gerektiğinin vurgulanması önem arz etmektedir. Özellikle yetkili makamlar, soruşturma sürecinin sorumluluğunu üstlenme önceliğini mağdura bırakamazlar. Usuli yükümlülük, sonuç değil, araç yükümlülüğüdür. Ceza gerektiren suçlarla ilgili olarak faillerden hesap sorma çabalarında suçlanabilecek hiçbir hatanın bulunmadığı durumlarda, belirli bir kişi hakkında kovuşturma yürütülmesini sağlamak veya söz konusu kişinin cezalandırılmasını sağlamak için mutlak bir hak bulunmamaktadır. Soruşturmanın, davanın koşullarını veya sorumlularını belirleme kabiliyetini zayıflatan herhangi bir başarısızlığı, bu soruşturmanın gerekli etkinlik standardını karşılamadığı sonucuna varılmasına sebep olabilir (*S.M./Hırvatistan* [BD], no. 60561/14, §§ 312-320, 25 Haziran 2020, *Jeronovičs/Letonya* [BD], no. 44898/10, § 103, 5 Temmuz 2016, yukarıda anılan *Bouyid*, § 119, *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], no. 24014/05, § 173, 14 Nisan 2015). Yine bu yükümlülüğü, başvurana, daha sonra Mahkemeye ne zaman başvuracağını belirlemesine imkân veren ceza davasının zamanaşımı süresini hesaplama sorumluluğunu yükleyerek tersine çevirmek, Sözleşme ruhuna aykırı düşecektir.

41. Mevcut dava, Mahkemenin başvurular tarafından gerekli özenin gösterilmediği sonucuna vardığı davalarda da ayrılmaktadır. Örneğin, bazı durumlarda, hiçbir soruşturma açılmamıştır veya soruşturmanın durgunlaşması ya da etkisini kaybetmesi söz konusudur veya yine gelecekte etkili bir soruşturma yürütülmesi için en azından gerçekçi bir şans bulunmamıştır (diğer kararlar arasında bk. *Narin/Türkiye*, no. 18907/02, §§ 45-51, 15 Aralık 2009, *Aydınlar ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 3575/05, 9

Mart 2010, *Frandes/Romanya* (k.k.), no. 35802/05, §§ 18-23, 17 Mayıs 2011).

42. Somut olayda bir dava başlatılmış ve sanık polis memuru, ilk derece mahkemesi tarafından beş ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Şayet Yargıtay bu davaya bir öncelik vermiş olsaydı ve bu mahkûmiyet kararını onamış olsaydı, Mahkeme bugün daha çok başvuranın mağdur sıfatı bulunup bulunmadığını inceliyor olurdu. Dolayısıyla başvuranın özen yükümlülüğü ulusal makamlara göre daha azdır.

43. Mahkeme başvurunun geri kalanıyla ilgili olarak, somut olayda Yargıtay kararının, başvuranın bu davanın sonucunu bekleyemeyeceğini belirtmeye imkân verecek kadar aşırı uzun bir süre içerisinde verilmediğini tespit etmektedir.

44. Mahkeme, yukarıda belirtilenler bakımından, bu davanın sonucunu beklemiş olan başvurana atfedilebilecek herhangi bir ihmal bulunmadığı sonucuna varmaktadır.

45. Mahkeme, Türk hukuku gereğince, Yargıtay tarafından zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşürülen ceza davalarının, taraflara bildirilmediğini kaydetmektedir (yukarıdaki 23. paragraf). Hâlbuki Mahkeme daha önce, iç hukukta bir bildirimin öngörülmediği durumlarda, kararın kesin olarak verildiği, yani tarafların kararın içeriğinden gerçekten haberdar olabileceği tarihin dikkate alınması gerektiğini hatırlatmaktadır (*Papachelas/Yunanistan* [BD], no. 31423/96, § 30, 25 Mart 1999, *Yavuz ve diğerleri/Türkiye* (k.k.) no. 48064/99, 1 Şubat 2005).

46. Dolayısıyla altı aylık sürenin *başlangıç tarihi* (*dies a quo*) olarak Yargıtay tarafından verilen 21 Mart 2012 tarihli nihai kararın, Ağır Ceza Mahkemesine iletildiği 4 Haziran 2012 tarihinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, 20 Temmuz 2012 tarihinde yapılan başvuru, Mahkemeye gecikmeli olarak sunulmamıştır.

47. Mahkeme diğer taraftan, başvurunun bu kısmının, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun

olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas Hakkında

48. Başvuran, yakalanması sırasında darp edildiğinden şikâyet etmektedir. Başvuran ayrıca, polis memurunun cezai zamanaşımından faydalanmış olması sebebiyle, soruşturmanın etkin olmadığı kanaatindedir.

49. Hükümet, başvuranın iddiasına karşı çıkmaktadır. Hükümet, polisin müdahalesine başvuranın kendi davranışlarının sebep olduğunu ve başvuranın bir polis memurunu yaraladığını belirtmektedir. Hükümet davayla ilgili olarak, başvuranın ve avukatının, birçok duruşmaya katılmayarak davanın uzatılmasına katkıda bulunduklarını vurgulamaktadır.

50. Konuya ilişkin genel ilkelerle ilgili olarak, Mahkeme, *El-Masri/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti* ([BD], no. 39630/09, §§ 182-185 ve 195-198, AİHM 2012), *Mocanu ve diğerleri/Romanya* (yukarıda anılan, §§ 314-326) ve *Bouyid/Belçika* ([BD], no. 23380/09, §§ 100-101, AİHM 2015) kararlarına atıfta bulunmaktadır. Mahkeme özellikle, kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması veya daha genel olarak, güvenlik güçleriyle karşı karşıya kalması durumunda, kişinin davranışının kesinlikle gerekli kılmadığı halde kendisine karşı fiziksel güç kullanılmasının, insan onuruna zarar verdiğini ve ilke olarak, Sözleşme'nin 3. maddesiyle güvence altına alınan hakkın ihlalini teşkil ettiğinin vurgulanmasının önem arz ettiği kanaatindedir. Mahkeme, "ilke olarak" ifadesinin, ağırlık eşiğine ulaşılmadığı için böyle bir ihlal tespitinin ortaya çıkmayacağı durumların olabileceğinin bir göstergesi olduğu kanaatine varılamayacağını vurgulamaktadır. İnsan onurunu ayrı bir yere koyarak vurgulanmak istenen, Sözleşme'nin kendi özüdür. Bu sebeple, güvenlik güçlerinin bir kişiye karşı, insan onuruna zarar veren her türlü tutumu, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalini teşkil etmektedir. Bu, özellikle, güvenlik güçleri tarafından bir kişiye karşı, o kişi

üzerinde yarattığı etki ne olursa olsun, davranışının mutlak suretle gerektirmediği durumlarda fiziki güç kullanılması halinde geçerlidir (yukarıda anılan *Bouyid*, §§ 100-101, *Pranjić-M-Lukić/Bosna-Hersek*, no. 4938/16, §§ 73 ve 82, 2 Haziran 2020).

51. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi, polis memurunu, görevini kötüye kullanarak başvurunu darp ettiği ve yaraladığı için cezalandırmıştır. Mahkeme, iç hukukta yapılan bu tespit bakımından, ilgiliye karşı kullanılan gücün gerekliliğinin ve orantılılığının incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

52. Hâlbuki Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen beş aylık hapis cezasının, uygulamada hiçbir etkisi olmamıştır, zira Yargıtay, 21 Mart 2012 tarihli kararıyla ceza davasının zamanaşımına uğradığını tespit etmiştir. Özet olarak, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ilgili polis memurunun davranışlarının yasal olmadığının tespit edilmiş olmasına rağmen, söz konusu karar ne onanmış ne de bozulmuştur.

53. Yukarıda belirtildiği gibi, Mahkeme birçok defa, güvenlik güçlerinden bir memurun Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı fiillerden suçlanması durumunda, ceza davası veya mahkûmiyet kararı, zamanaşımına uğraması sebebiyle geçersiz kılınabileceğini belirtmiştir (yukarıdaki 37. paragraf ve burada yapılan atıflar). Somut olayda birçok duruşmaya katılmayan ve tanıklarının ivedilikle mahkeme huzuruna çıkmasını sağlamayan başvuranın ve avukatının tutumuna rağmen, Mahkeme, güvenlik güçleri tarafından yapılan kötü muamele iddialarına ilişkin bir soruşturmanın söz konusu olduğunu, etkin bir soruşturma yürütme pozitif yükümlülüğünün Devletin ivedilikle ve makul bir özenle davranmasını gerektirdiğini yeniden vurgulamaktadır. Bu soruşturma, ceza davası zamanaşımına uğramadan önce yargılamanın sonlandırılması amacıyla gerekli tüm tedbirleri alması gereken ulusal mahkemelerin sorumluluğundadır. Mahkeme özellikle, bu durumda, yukarıda belirtilen ikinci davanın açılması için polis memuru E.S. Aleyhinde delil unsurlarını

bulmasının, yaklaşık olarak soruşturma makamlarının beş yılını aldığını kaydetmektedir. Ardından, hem birinci hem ikinci davada, Yargıtay'ın karar verme süreci iki yıldan daha uzun sürmüştür (16-17 ve 19-20. paragraflar). Hükümet, bu aşırı uzun süreleri açıklamak için makul gerekçeler ileri sürmemiştir.

54. Mahkeme bu sebeple, ulusal makamların bu davada yeterli ivedilikle ve makul bir özenle hareket etmek için gerekli tüm tedbirleri almadıkları sonucuna varmaktadır. Soruşturmanın yürütülmesindeki bu eksiklik, ilgili polis memurunun cezasız kalmasına ve ceza soruşturmasının etkisiz kılınmasına yol açmıştır.

55. Yukarıda yapılan değerlendirmeler, Mahkemenin, Sözleşme'nin 3. maddesinin esas ve usul yönünden ihlal edildiği sonucuna varabilmesi için yeterlidir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

56. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“ Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder. ”

57. Başvuran, uğradığı gelir kaybı sebebiyle maddi zararı için 5.000 avro (EUR) talep etmektedir. Başvuran ayrıca manevi zararı bağlamında, 20.000 EUR talep etmektedir.

58. Başvuran diğer taraftan, avukatlık hizmeti ücretleri için Mahkeme tarafından belirlenecek makul bir miktar ve Mahkeme önünde yapmış olduğu masraf ve giderler için 260 EUR talep etmektedir. Başvuran bu bağlamda herhangi bir kanıtlayıcı belge ibraz etmemektedir.

59. Hükümet, Mahkemeyi, bu talepleri reddetmeye davet etmektedir.

60. Mahkeme, başvuranın iddia edilen maddi zararı destekleyecek nitelikte hiçbir belge sunmadığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla, Mahkeme bu bağlamda ilgili tarafından ileri sürülen talebi reddetmektedir. Buna karşın, Mahkeme, başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü miktar hariç olmak üzere, manevi zarar için başvurana 6.500 EUR ödenmesine karar vermektedir.

61. Mahkeme, masraf ve giderlerle ilgili olarak, kanıtlayıcı belge bulunmadığını dikkate alarak, bu talebi reddetmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, Yargıtay kararıyla 21 Mart 2012 tarihinde sonuçlanan davayla ilgili kısmının kabul edilebilir olduğuna ve geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin esas ve usul yönünden ihlal edildiğine;
3. a) Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, Davalı Devlet tarafından başvurana, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek ve bu miktar üzerinden ödenecek her türlü vergiden muaf olmak üzere, manevi tazminat olarak 6.500 EUR (altı bin beş yüz avro) ödenmesine;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu miktara, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Başvurunun geri kalan kısmı için adil tazmin taleplerinin reddine

karar vermiştir.

AKIN / TÜRKİYE KARARI

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 17 Kasım 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Jon Fridrik Kjølbro
Başkan